

MUSEU DE ZUMALAKARREGI

CÈLIA ATSET

“Visca Carles V i la Santa Inquisició!”

‘Els estranys’, primera novel·la de Raül Garrigasait, està protagonitzada per un jove prussià que arriba a Solsona el 1837, en plena Primera Guerra Carlina

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

“La Història és cosa de governants i d’intel·lectuals. La gent, els individus, no irrompien en la Història, perquè no sabien què era, o perquè els importava ben poc –llegim a *Els estranys*, la novel·la que Raül Garrigasait (Solsona, 1979) acaba de publicar–. La Història ordena, jearquitza, domina, i la violència tradicional de la gent no tenia ordre, no es podia controlar; era com un món ocult i marginat que de sobte se celebrava a si mateix, com l’esclat de la primavera”. Parla un professor de literatura jubilat que no s’està de discursar davant un dels seus antics alumnes, en Raül, que li ha ensenyat els primers capítols d’una novel·la en què treballa i que està ambientada a la Solsona del 1837, durant la Primera Guerra Carlina. El conflicte bèl·lic li crida l’atenció quan topa amb el nom de Rudolf von Wielemann per atzar mentre consulta els papers personals de la família de Felix Fürst von Lichnowsky: una editorial li ha encarregat que en tradueixi les memòries.

“A partir de la història del fracàs de traduir Lichnowsky, el personatge d’*Els estranys*, en Raül s’interessa per la història de Wielemann –diu l’autor amb mirada picardiosa: a ningú se li escapa el joc autoficcio-

nal–. És un jove prussià que travessa els Pirineus l’any 1837 per lluitar al costat de l’Ordre i la Tradició, és a dir, per fer costat als carlins”. Esprimatxat i esblanqueït, el noi arriba a Solsona mentre Don Carles Maria Isidre de Borbó (1788-1855) es passeja en cavall i els soldats van llançant proclames com “Visca el rei!” i “Mori Cristina puta!” Carles va ser el primer pretendent carlí al tron d’Espanya, que en aquells moments era ocupat per Maria Cristina de Borbó. La situació va durar fins al 1840, quan va ser rellevada pel general Baldomero Espartero.

Del maniqueisme al desengany

“Vaig començar a escriure *Els estranys* amb la intenció de fer una novel·la amb elements d’assaig, però a poc a poc la ficció va anar guanyant importància”, reconeix Garrigasait, que anteriorment ha publicat *El gos cosmopolita i dos espècimens més* (A Contravent, 2011). “Volia un personatge que arribés a Solsona amb una interpretació clara del món, algú que el dividís entre bons i dolents”, recorda. Rudolf von Wielemann és un carlista convençut, encara que en cap moment se sumi a les consignes eufòriques –esquitxades d’ignorància– que repeteixen els seguidors, com si fossin paraules màgiques: “Visca Carles V i la Santa Inquisi-

ELSESTRANYS
RAÜL GARRIGASAIT
EDICIONS DE 1984
186 PÀG./17,50 €

ció!”, hi llegim. “Si recordem les proclames que es cridaven durant la Primera Guerra Carlina [1833-1840] hi trobem un llenguatge molt grandiloqüent i encarcerat, amb referències històriques que només valien per als dirigents –diu l’autor–. En un inici hi havia un discurs molt borbònic que no tenia a veure amb el regionalisme”. Aquesta estructura teòrica no hauria fet gaire forat sense comptar amb el suport popular: “El carlisme era una manera de lluitar contra l’estat modern, i s’hi van sumar molts analfabets –sintetitza–. En aquells moments, agafar el trabuc i formar part d’una partida carlina era una aventura. La situació que es donava em recorda una expressió de l’historiador Eric Hobsbawm, la dels «rebels primitius» que lluitaven sense cap ideologia”.

Aquesta és la situació que es troba el protagonista de la novel·la de Raül Garrigasait. “Quan arriba a Solsona, la construcció ideològica que s’havia fet Wielemann s’esmicola”, resumeix. Perd la carta de recomanació que li havia fet l’oncle Gottfried i no es pot afegir a la comitiva carlista. Instal·lat a casa d’una viuda on, de nit, passen coses estranyes, el jove Rudolf entra en contacte amb uns quants solsonins que tenen visions molt diverses del conflicte: hi ha l’antiliberal Josep Soler, que tot i donar

suport a Carles Maria Isidre té penjat a la paret de la comuna un “retrat maldestre” del rei Felip V, “cobert de cagallons de mosca”; també el metge Miquel Foraster, que afirma que la seva “feina és estrocar les hemorràgies i la xerrameca” al mateix temps que es deixa fascinar per les sonates de Beethoven que Wielemann toca al piano que té a casa, mentre la seva mare remena l’olla.

Un llibre allunyat del didacticisme

“La història principal que explico és d’estrangeria, però els personatges que acompanyen en Rudolf també estan agermanats per l’estranyesa”, comenta Garrigasait. La novel·la està escrita en un to “de comicitat tràgica” i s’ha deixat impregnar del to de les “narracions orals que s’expliquen des de la serra dels Pirineus fins a Solsona, però sense vocació costumista”, sinó igual com l’autor ha llegit “Faulkner o les històries del *Gènesi* de l’Antic Testament”.

Garrigasait, que des del 2008 és editor a la Fundació Bernat Metge i ha traduït llibres de Plató, Peter Sloterdijk, Johann Wolfgang Goethe i Rainer Maria Rilke, reconeix que una de les seves principals influències ha sigut el Romanticisme alemany, tot i que les escenes plàstiques i fulgurants de la seva primera novel·la fan pensar també en l’Expressionisme. Entre els autors catalans que tenia al cap escrivint hi ha el Joan Perucho de *Les històries naturals* –on ja apareixia el príncep Lichnowsky– i el Marian Vayreda de *Records de la darrera carlinada*. “*Els estranys* no és una novel·la històrica perquè no és didàctica ni vol reconstruir el passat amb vocació antiquària –diu–. És un llibre que no podria existir sense *El castell*, de Franz Kafka, o *Els nostres avantpassats*, d’Italo Calvino: miro el passat per parlar de dilemes que són vigents”. També és un cant a l’amistat, descrita com una “cosa estranya”, “etèria i compacta alhora”, una “d’aquelles coses que omplen de sentit la supervivència”. ◆◆